

Forvaltningsmyndighet i store verneområder

- Behandling av nasjonalparkplanen i Stortinget i 1993 etterlyste mer lokal folkevalgt medvirkning i forvaltningen
- I 1996 ba Stortinget om 3 prøveområder:
  - Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane
  - Forollhogna
  - Verdal/Snåsa/Lierne
- DN ønsker et 4. prøveområde: Dovrefjell-Sunndalsfjella
- Forsøkene skal evalueres i 3-5 år med tilbakemelding til Stortinget
- Andre områder (Rogaland, Brattefjell-Vindeggen, Lyngsalpan, Lierne, Reinheimen (?))

Forvaltningsmyndighet i verneområder

Prøveordning: Setesdal Vesthei

- Etablert 28. april 2000
- Omfatter 1 landskapsvernområde og 1 biotopvernområde (viltlov) i 3 fylker og 8 kommuner.
- Kommunene har overtatt forvaltningsmyndighet for sine arealer innenfor verneområdene.
- Kommunene har fått avgjørelsesmyndighet i klagesaker på egne vedtak etter forsøksloven.
- Forvaltningssekretariat for utarbeidelse av forvaltningsplan og koordinering av arbeidet ellers, er etablert.
- Et heiråd møtes årlig for å sikre samarbeid og enhetlig forvaltning
- Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) evaluerer forsøket i 5-års perioden

Forvaltningsmyndighet i verneområder

Prøveordning: Forollhogna

- Etablert 21. des. 2001
- Omfatter 1 nasjonalpark og 8 landskapsvernområder i 2 fylker og 7 kommuner
- Forvaltningsmyndighet for NP og LVO delegert til kommunene fra 1. mai 2003
- Forslag om opprettelse av et rådgivende utvalg som sikrer samarbeid og enhetlig forvaltning
- Utkast til forvaltningsplaner for nasjonalparken og landskapsvernområdene er utarbeidet parallelt med verneplanforslagene.
- Utforsk skal evaluere forvaltningsforsøket

Forvaltningsmyndighet i verneområder

Prøveordning: Dovrefjell-Sunndalsfjella

- Etablert 3. mai 2002
- Omfatter 1 nasjonalpark, 7 landskapsvernområder, 1 naturreservat og 2 biotopvernområder (viltlov) i 4 fylker og 8 kommuner
- Dovrefjellrådet er etablert som samarbeidsorgan mellom kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn.
- Dovrefjellrådet har eget sekretariat og har tilsatt sekretær for forvaltningsplanarbeidet
- Forvaltningsmyndighet for alle områdene delegert til kommunene fra 1. juli 2003 og videre delegert til Dovrefjellrådet for NP (KRD har gitt tillatelse etter forsøksloven).
- Forvaltningsplan utarbeidet. Godkjennes trolig i løpet av 2005.
- Forsøket skal evalueres av Asplan VIAK

Forvaltningsmyndighet i verneområder

Prøveordning: Blåfjella-Skjækerfjella

- Etablert 17. des. 2004
- Omfatter 1(2) nasjonalpark(er), 1 landskapsvernområde og 1 naturreservat i 1 fylke og 5 kommuner
- Nasjonalparkrådet er et aktivt forvaltningsråd for NP (samt LVO/NR?)
- Behandlingen av dispensasjonssaker fordeles mellom kommunene, reindriftsforvaltningen og fylkesmannen (ansvarlig/formell myndighet) etter sakstype. Formell delegering i løpet av 2005.
- Nasjonalparkrådet utarbeider forslag til forvaltningsplan for nasjonalpark (på høring, godkjennes trolig i løpet av 2005).
- Kommunene utarbeider forslag til forvaltningsplan for landskapsvernområder.
- Kommunene skal være formell forvaltningsmyndighet for LVO/NR
- Forsøket skal evalueres av NIBR

Forvaltningsmyndighet i verneområder

Prøveordning: Blåfjella-Skjækerfjella

Opprettelse av et aktivt nasjonalparkråd bestående av:

- 1 rep fra FK (leder)
- 2 rep fra Lierne kommune
- 2 rep fra Snåsa kommune
- 2 rep fra Verdal kommune
- 1 rep fra Steinkjer kommune
- 1 rep fra Grong kommune
- 1 rep fra Shæhkere reinbeitedistrikt
- 1 rep fra Låarte reinbeitedistrikt
- 1 rep fra fjellstyrene
- 1 rep fra naturvernforbundet
- 1 rep fra turistforeningen/JFF
- 1 rep fra Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN)
- 1 rep fra Statskog
- 1 rep fra Værdalsbruket

utfordringer

Etablering

Hvordan sikre:

- viktige områder for biologisk mangfold
- særegne og/eller representative områder og landskap
- prosesser som skaper størst mulig lokal aksept

Forvaltning

Hvordan sikre:

- en enhetlig forvaltning av hele området
- forvaltning i tråd med nasjonale miljømål
- lokal folkevalgt medvirkning

Forollhogna nasjonalpark

Formålet med opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark er:

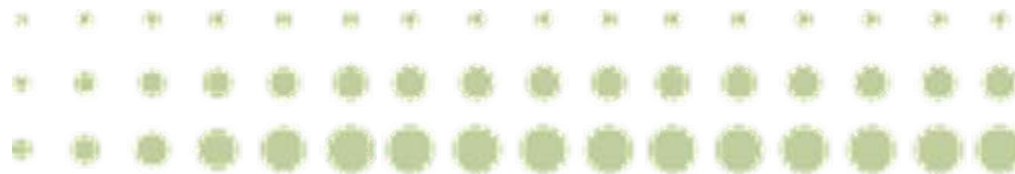
- å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- å bevare i naturlig tilstand landskapsformer og det biologiske mangfoldet med en variert vegetasjon med stort innslag av kravfulle plantearter og et rikt dyreliv med en høyproduktiv villreinstamme,
- å verne om kulturminner og kulturlandskapsinnslag.

Vangrøftdalen - Kjurrudalen landskapsvernområde

Formålet med opprettelsen av Vangrøftdalen - Kjurrudalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, skapt gjennom aktiv jordbruksdrift, utgjør en vesentlig del av landskapets egenart.

Forvaltningsmyndighetens oppgaver

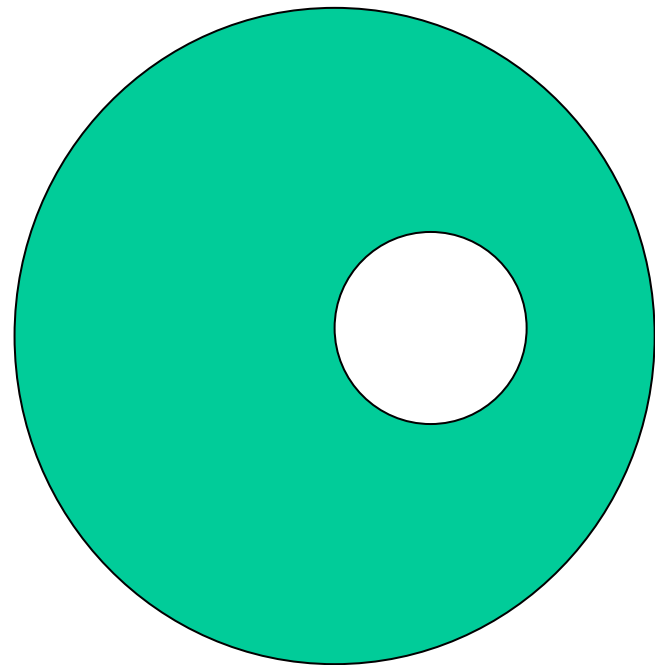
- ansvaret for å forvalte en forskrift, være myndighetsutøver
- ansvar for at verneformålet ivaretas
  - forvaltningsplanlegging
- ansvar for å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues
  - skjøtsel
- gjennomføre praktiske forvaltningstiltak, bl a
  - tilrettelegging
  - informasjon, undervisning
  - skilting, merking
  - overvåking, registreringer
  - oppsyn (SNO)

Handlingsrom

- lovtekst
- forskrift/formål
- bakgrunnsdokumenter
- forvaltningspraksis
- rettspraksis
- føre-var
- reelle hensyn

Erfaringer så langt....

- Store forskjeller mellom kommuner og landsdeler
- Viktig med felles sekretariat
- Viktig med råd/utvalg som dekker hele områdene
- Ressurspersoner
- Politisk interesse/vilje til å ta ansvar
- Forankring og fronting av nasjonale mål
- Ressursbruk
- Bølgebryter
- Prøving av grenser/omkamp

De gjenværende naturområdene i Norge uten tyngre tekniske inngrep finnes i stor grad i fjellet. Bevaring av disse områdenes kvaliteter mot irreversible inngrep er å sikre den viktigste kapitalen for en fremtidig naturbasert turistnæring i Norge.

St. prp. nr 65 (2002-2003)

Regjeringen legger følgende rammer til grunn for en overordnet politikk for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av fjellområdene:

- Vår unike fjellnatur skal bevares som kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelser, samtidig som disse ressursene skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i fjellbygdene.
- Forvaltningen av fjellområdene skal ta utgangspunkt i de rammebetingelsene som den sårbare fjellnaturen setter, dvs. en økosystemtilnærming.
- Norsk fjellnatur og kulturhistoriske verdier i fjellet skal utvikles som merkevare for økt turistmessig bruk av fjellområdene.

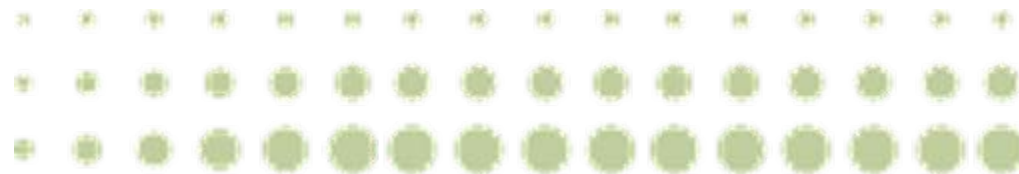
St. prp. nr 65 (2002-2003)

Med dette utgangspunktet ser regjeringen et potensial for økt miljøtilpasset turistmessig bruk av våre fjellområder. De natur- og kulturhistoriske verdiene er de to viktigste innsatsfaktorene for turisme i fjellområdene. Nasjonalparker og andre verneområder i fjellområdene har mye av den mest storslåtte og mangfoldige naturen i Norge. Det særegne ved nasjonalparker og andre verneområder gjør at disse områdene vil kunne fungere som "trekkplaster" for turister og dermed gi nasjonalparkkommunene et ekstra fortrinn i reiselivssammenheng.

St. prp. nr 65 (2002-2003)

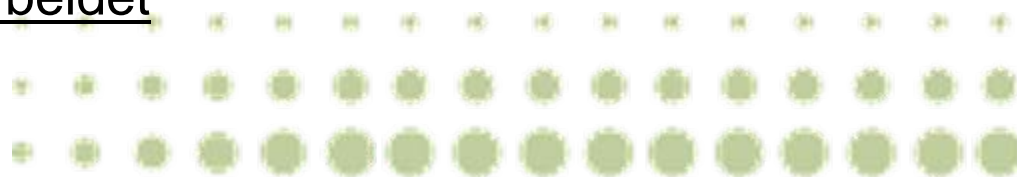

Reiseliv i forbindelse med store verneområder

Føringer/signaler i RNB 2003 (fjellteksten)

- ønskelig med økt turistmessig bruk innenfor rammen av natur- og kulturverdier og verneformål
- et utvalg av nasjonalparkene kan brukes til markedsføring og tilrettelegging for flere og mer langvarige besøk i og nær nasjonalparkene, og tilrettelegging for varierte opplevelser
- potensiale for økt bruk av nasjonalparkene til eks. ulike former for utleie, overnatting, servering, jakt, fiske, guiding/fjellføring, ridning mv
- nye tekniske anlegg skal lokaliseres utenfor verneområder. Det er viktig at slike anlegg lokaliseres slik at press mot sårbare deler av verneområdene unngås
- fortsatt strengt motorferdselregime i nasjonalparker
- gi prioritet til forvaltningsplanarbeidet

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

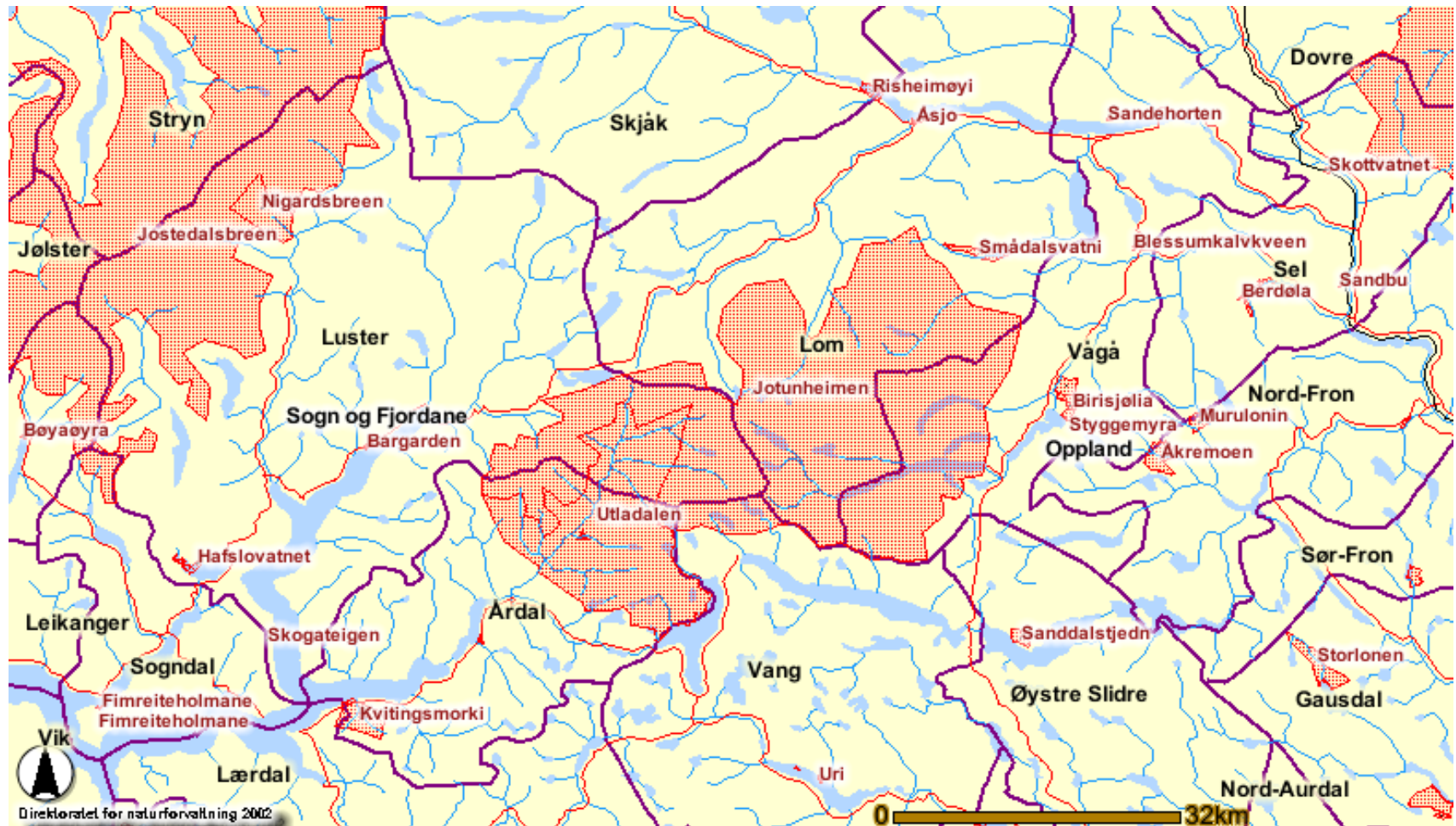
St.meld.nr. 21 (2004-2005)

Arealpolitiske mål

Nasjonale resultatmål (4 av i alt 10):

- Fjellområdene skal forvaltes som landskap der kultur- og naturressursene, næringsmessig utnytting og friluftsliv sikres og gjensidig utfyller hverandre.
- Miljøkvaliteter i landskapet skal sikres og utvikles gjennom økt kunnskap og bevisst planlegging og arealpolitikk.
- Villreinens leveområder skal sikres.
- Fritidsbebyggelse skal lokaliseres og utformes med vekt på landskap, miljøverdier, ressursbruk og estetikk.

Jotunheimen nasjonalpark

Handlingsplan

Handlingsplan for reiselivsnæringene

Visjon og mål

- Norge skal ta en større del av den internasjonale veksten i reiselivet ved å være et av de foretrukne reisemålene for den kvalitetsbevisste reisende
- Verdiskapningen skal skje på en slik måte at miljøhensyn ivaretas og utnyttes som konkurransefortrinn

Merkevarebyggingen av Norge som turistmål

- Hovedmålgruppen for merkevarestrategien er personer som søker naturbaserte opplevelser. Kjerneverdiene i den eksisterende merkevarestrategien er at Norge er et ekte, vennlig velskapt og velorganisert. Turistene skal få følelsen av å være i ett med natur og kultur.
- Merkevaren skal i større grad fokusere på tema - spisses

Innovasjon Norge – Merkevaren Norge

- **Markedsstrategi**

Våre målgrupper internasjonalt tilhører kategorien “Naturbaserte ferie”. Hovedmotivene for en feriereise for denne kategorien reisende er å oppleve/se dramatisk og vakker natur, delta på aktiviteter som vandring, fiske eller skigåing, samt å bli kjent med den lokale kulturen. Alt dette skal skje i reine og uberørte omgivelser. I forbindelse med utviklingen av strategien for Merkevaren Norge er følgende tre behovssegmenter prioritert:

- De som ønsker å være “i ett med natur og kultur”
- De som ønsker å delta i “aktive naturopplevelser”
- De som ønsker “ro og oppladning i naturen”.

Geoturisme

- Norge undertegner en avtale om at Norge skal drive sin reiselivsvirksomhet i tråd med prinsippene som kalles **geoturisme**.
- Norge blir dermed et foregangsland innen turisme i Europa, og blant de første i verden som forplikter seg til å satse på geoturisme.
- For vel et år siden kåret National Geographic Traveler de norske fjordene til verdens beste naturbaserte reisemål.
- **Hva er geoturisme?**
- National Geographic Society definerer geoturisme som "Turisme som ivaretar, forsterker og fremhever et steds lokale egenart – miljø, kultur, estetikk, kulturarv – og som kommer lokalsamfunnet til gode."
- Satsingen på denne typen reiseliv er i tråd med Nærings- og handelsdepartementets handlingsplan for reiselivsnæringene, der det blant annet heter at "Begrepet geoturisme brukes om helheten i destinasjonen, alt som gjør stedet unikt, så som flora og fauna, historie, vakre landskaper, tradisjonell arkitektur, lokal kultur og mat."
- et av tiltakene i Handlingsplanen er å sette av en million kroner til satsing på geoturisme i 2005.

DNs "Reiselivsprosjekt"

Prosjektet skal bidra til å øke og bedre reiselivsnæringens bruk av norsk natur og kulturlandskap generelt og store verneområder spesielt gjennom å tydeliggjøre rammer og muligheter for utvikling med fokus på ansvaret for å ivareta biologisk mangfold og friluftsliv/allemannsretten

Miljøforvaltningens rolle

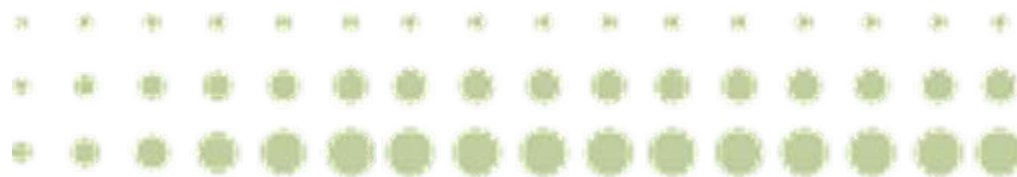
Ikke ansvar for produktutvikling (reiselivsaktør), men:

- tydeliggjøre rammer for forvaltning og bruk/utvikling av verneområdene
- bidra til generell kompetanseheving om naturverdier - naturbruk
- bidra til å synliggjøre "gode eksempler" (aktivitet, produkter, kursopplegg, tilretteleggingstiltak)
- utvikling av informasjonsmaterieill
- oppfølging av nasjonalparksentrene
- sørge for gode verneplanprosesser og gode forvaltningsplaner
- bidra til bedre sektorsamarbeid

Aktuelle tiltak for DN - 2005

- Pilotprosjekt for utarbeiding av felles forvaltnings- og bruksplan for nasjonalpark og aktuell randsone
- Revidere gjeldende retningslinjer for forvaltning av store verneområder (forvaltningshåndboka)
- Bidra til (videre-)utvikling av sertifiseringsordninger for naturbaserte reiselivsbedrifter og guideopplæring
- Synliggjøring av "gode eksempler" på aktivitet og tiltak (suksess-historier)
- "samarbeidsforum for miljøtilpasset reiseliv" (med relevante reiselivs- og næringsorganisasjoner)
- 2 pilotprosjekter tilknyttet nasjonalparksentre som kunnskaps- og ressurscenter for reiseliv og lokal næringsutvikling
- Samarbeid om informasjon – skilting
- Utarbeide forvaltningsplaner for nasjonalparker/store verneområder

Aktiviteter

- Miljøsertifiseringsordninger for reiselivsoperatører / guider/turarrangører.
- Skilting i Nord-Gudbrandsdalen i tilknytning til nasjonalparker og i turområder generelt
- Vegdirektoratets skiltforskrifter informasjon om Nasjonalparker, skilt ved kommunegrensen.
- Norsk Fjellmuseum (Lom) og Stabbursnes naturhus og museum - utvikle funksjonen som kunnskaps- og ressurscenter for reiseliv og lokal næringsutvikling.
- Samarbeidsforumet - to møter september 2004/februar 2005, ca 20 parter fra forvaltningen, nærings- og andre organisasjoner. Settes ned grupper som skal arbeide med gode eksempler og komme med innspill ifm revisjon av forvaltningshåndboka.
- Utvikling av overordnede retningslinjer for forvaltning og bruk av store verneområder

Aktuelle naturbaserte reiselivstiltak og tilhørende tiltak

- Overnattings- og serveringstilbud
- Guidede turer eller turer med ledere, forskjellige slags turer
- Tilbud med flere element som natur (landskap, geologi, flora og fauna), kultur og mat
- Tilrettelagte tilbud med høstingsaktiviteter, særlig jakt, fiske,
- Aktivitetstilbud som padling, seiling, rafting, brevandring, klatring
- Aktiviteter med tematisk innhold (foto, fugletitting, "dyresafari" etc.)
- Aktivitetstilbud med naturveiledning og ferdighetstrening
- Turkart og annen informasjon og hvordan spre informasjonen og gjøre den kjent og tilgjengelig
- Skilting, informasjonstavler, merking, tilrettelegging
- Stier, rasteplasser, gapahuker, buer, utsiktsplasser m.m.
- Preparerte skiløyper
- Parkerings- og stopplasser, utsiktspunkt, utgangspunkt/startsted for stier og løyper mm

